

Sławomir Matusz: Syn Boży czy nasz Syn? Poeta z wydm. „Ruchome święta” Krzysztofa Kuczkowskiego

Krzysztof Kuczkowski proponuje uczestnictwo – wspólne czuwanie, kiedy trzeba wyprosić za drzwi świątyni ego, które nie ma dostępu do misterium

Krzysztof Kuczkowski jakby w odpowiedzi na sceptycyzm Miłosa, który prowadzi do szaleństwa i pomieszania, proponuje uczestnictwo – wspólne czuwanie, kiedy trzeba wyprosić za drzwi świątyni ego, które nie ma dostępu do misterium – o *Ruchomych świętach*, najnowszym tomiku poezji Krzysztofa Kuczkowskiego pisze Sławomir Matusz

Krzysztof Kuczkowski
Ruchome święta

Niedawno, bo w listopadzie 2016 roku pisałem na

stronach Instytutu Książki o wyborze wierszy Krzysztofa Kuczkowskiego zatytułowanym *Kładka*, dodając w tytule recenzji do tytułu książki określenie *Wiersze duchowe*. Czytelników, którzy chcieliby przeczytać tę recenzję zapraszam na strony Instytutu. Tu przytoczę jej zakończenie:

„Języki Nicości mogą pojawić się w poezji, raną może być sam język. Dlatego Kuczkowski komentując upływ lat, zwiastujący nieuchronne odejście, zwierza się (***) *wiersz bez tytułu*), wyjaśnia:

Czyż można mówić piękniej i prościej o poezji?”.

Bez wątpienia Krzysztof Kuczkowski to poeta wierzący, który nie wstydzi się swojego katolicyzmu.

z każdym rokiem Panie będę
bliżej Ciebie
to tylko między nami sprawa
dla innych rzecz
nie warta uwagi jak zawsze
gdy nie o wiersze chodzi
ale o zbawienie

Piszę „niedawno”, bo
w serii Biblioteki
„Toposu” ukazała się
właśnie nowa
książka poetycka
Kuczkowskiego
Ruchome święta.
Trzeba jednak
zauważyć, że chociaż
to druga książka

poetycka w ciągu pół roku, to jednak na nowy tomik poety z Orłowa
czekaliśmy siedem lat – od wydania zbioru *Wiersze [masowe] i inne* w
2010 roku.

Ruchome święta otwiera motto z *Traktatu teologicznego* Czesława
Miłosza:

Oby do naszej mowy wróciła
rzeczywistość.
To znaczy sens, niemożliwy
bez absolutnego punktu
odniesienia.

Taki cytat
otwierający zbiór,
zastanawia – trzeba
z uwagą przeczytać
utwór Miłosza i z
jeszcze większą
uwagą przyjrzeć się
wierszom

Kuczkowskiego. Miłosz pod koniec życia był krytykowany za
kosmopolityzm i szydzenie z myśli narodowej. Krytykowali Miłosza
profesorowie: Jacek Trznadel, Aleksander Fiut, Teresa Walas, Andrzej
Romanowski i inni. Głośne były jego polemiki ze Zbigniewem

Herbertem. *Traktat teologiczny* przez niektórych został odebrany jako atak na katolicyzm i jego symbole. Dlaczego więc praktykujący katolik bierze jako motto tomu fragment z wiersza Miłosza? Odpowiedzi mogą być co najmniej dwie. Pierwsza z nich zawarta jest w samym cytacie – gdzie Kuczkowski polemizuje z całym wierszem Miłosza jego słowami, wskazując to, co w nich najbardziej istotne, czemu nie da się zaprzeczyć, jakby Miłosz odszedł od zapisanej w tym okrucieństwie prawdy. W połowie tomiku znajdujemy wiersz Kuczkowskiego *Przypis (do Miłosza)*, który w moim przekonaniu komentuje nie tylko ten cytat:

Miłosz, postulując powrót do rzeczywistości, oddala się od niej, przez co daje powód do unieważnienia własnych sądów. „Właściwie jest już ślepy./ Powiększone litery skaczą na ekranie monitora/ jak wróble na śniegu. Słyszy ich świegot choć wie/ że niczego słyszeć nie powinien bo to nie wróble tylko/ piksele” – diagnozuje Kuczkowski sytuację w jakiej znalazł się noblista. Miłosz zawsze zaklinał rzeczywistość – jak w wierszu *Zakłęcie* z tomu *Miasto bez imienia* z 1969 roku, w którym słyhać jeszcze hasła socrealizmu: „Piękny jest ludzki rozum i niezwyknięty”. Wiara w rozum oderwany od rzeczywistości i absolutu sprawiła, że wpadł w pułapkę pustych zaklęć i uczonych form, kiedy pisał o sobie w 3. osobie: „(...) musi napisać traktat/ teologiczny, żeby okupić swój grzech/ samolubnej pychy” (*Traktat teologiczny*).

Kuczkowski dialoguje z ego Miłosza w innym wierszu, który zaczyna od parafrazy *Piosenki o końcu świata*:

Kosiarki, chichot dziewcząt i kocie śmiechy są rzeczywiste, można je usłyszeć w tekście – w przeciwieństwie do mitycznego Ikara Miłosza. Poeta z Orłowa zatytułował swój utwór *Bom-bym-bo* – co należy

Słowa?

Coraz mniej znaczą jakby już
nie pochodziły
od Stwórcy Wszelkiego Sensu
tylko od oślejącej szczęki
wielkiej jak przęsła Golden
Gate.

Żywą mowę zastąpił bełkot
afatyków.

Rzeczywistość zaparła się
samej siebie.

Język doszedł do skrajnej
nieważności i przestał być
językiem.

Słyszeć głos nie słyszeć słów.

Czym jest głos bez słowa?

[Przypis (do Miłosza)]

czytać: „bom ja, bym
ja, bo ja”. Takich
odpowiedzi udziela
na wszystkie pytania
ego autora *Traktatu*.

Wiersz

Kuczkowskiego,

napisany w 2012
roku dedykowany

jest Arturowi

Fryzowi –

przyjacielowi i

poecie z Kutna,

zmarłemu rok

później.

Sceptycyzm religijny

Miłosza podlany

sztyderstwem,

wpisuje się w

sytuację, gdzie:

Jezus przed Piłatem
zeznawał: „moje królestwo nie jest z tego świata” – czym potwierdzał
wolną wolę, jaką ludzie otrzymali. Jednak część z nich, zamiast
wyznawać „Boga żywych”, bogiem nazywa następców Piłata. Dlatego
„kłócą się o lepsze miejsca na cmentarzach/ z satysfakcją czytają
nekrologi dawnych przyjaciół”.

W niedzielę tuż przed końcem
świata
warkot kosiarek na działkach
chichot dziewcząt
ze szkoły tańca kocie śmiechy
w nasturcjach.

Powoli zbliżamy się
do najważniejszego
cyklu wierszy, który
możemy traktować
jako odpowiedź
Krzysztofa
Kuczkowskiego na
religijne wątpliwości
Miłosza. Składa się

na niego siedem utworów poświęconych Wielkiemu Tygodniowi. Wszystko zaczyna się w *Wielki Poniedziałek*, który jest dniem skupienia, przygotowania na to, co ma się wydarzyć. Każdy dzień, każda godzina, minuta, to czas oczekiwania, kiedy ludzie się zbierają. Każdy przeżywa to inaczej:

Powoli „piszą się ostatnie/ rozdziały dobrej nowiny” [*Wielki Czwartek*]. Wkraczamy w Triduum Paschalne. W Wielką Sobotę pełnimy z poetą nocną straż, zbliżamy się do Tajemnicy. Cykl wieńczy *Ozędzie paschalne* wykonane przez poetę, a zatytułowane *Exsultet*, dedykowane ojcu Jackowi Salijowi. Oto fragment relacji z tego wydarzenia:

Krzysztof Kuczkowski jakby w odpowiedzi na sceptycyzm Miłosza, który prowadzi do szaleństwa i pomieszania, proponuje uczestnictwo – wspólne czuwanie, kiedy trzeba wyprosić za drzwi świątyni ego, które nie ma dostępu do misterium.

Umarli śledzą umarłych.
Umarli podglądają się
nawzajem kłócą się o lepsze
miejsca na cmentarzach
z satysfakcją czytają nekrologi
dawnych przyjaciół
nad trumnami poetów
recytują ich wiersze. Za
późno.

Poza tym strasznie śmierdzi
im z ust. Używają takich
słów jak: „hańba”
„nikczemnik” „człowiek
honoru” albo
„odpieprzcie się od generała”.
Śmierdzi nie do wytrzymania.
Przysięgają na Boga który nie
jest Bogiem umarłych
lecz żywych. Wydaje się im że
umarli umarłych nie słyszą
a jak nie słyszą to i nie widzą.
Jak się wygląda kiedy
nie patrzy się w lustro?
Obserwuj obserwowanego.

[Tryb powtarzania]

Jezus na Krzyżu, Syn
Boży staje się Synem
Każdego i
Dziecięciem Każdej –
dzięki czemu
uczestniczymy w
Jego cierpieniu,
czekając aż przyjdzie
po raz drugi, wróci
zza grobu. To
oczekiwanie
przypomina czekanie
rodziców na
moment, kiedy minie
wielka gorączka
męcząca ich dziecko
i odzyska ono
przytomność, i wróci
do nich. Przypomina
oczekiwanie Marii i
Józefa, i każdego z
rodziców. Bo Jezus
Chrystus jest Synem
Bożym, jest Synem
każdego z nas i w
tym tkwi Tajemnica
Oczekiwania i
Zmartwychwstania –
zdaje się mówić
poeta.

Chciałem spojrzeć mu w oczy
ale te
przesłonięte były grubą folią
w kącikach ust grudki
zaschniętej
śliny podrapane policzki
połamane
paznokcie. Świat go kocha
jako
swoją własność a on dusi się
tą
miłością jak ktoś kogo
przygniotło
złamane drzewo. Tyle wokół
powietrza a on nie może
oddychać
współ siedzi współ leży na jego
duszę czyha kogut z płonącym
grzebieniem.

[*Wielka Środa*]

Zmartwychwstały
może odejść z domu
rodziców i podążyc
własną drogą. Może
poprowadzić nas
tam, gdzie sami nie
bylibyśmy w stanie
dojść. Kuczkowski
nie odrzuca Miłozsa,
odrzuca dwoistość
deklarowanych przez
niego przekonań.
Bierze motto z
Traktatu... – prawdę,
która źle tłumaczona
przez Ego, wiedzie
na manowce.
Pochyla się jak
Pasterz, podając
okruch prawdy jaki
znalazł, zachęcając,
by zmarły wrócił do
wspólnoty.

Ruchome święta
wędrują jak ruchome
piaski, a my całe

życie z nimi, bo wszystko, co zbudujemy jest z piasku. Oddając się w niewolę Ego żyjemy i śpimy w oku cyklonu, który zmiecie piasek i nas, z

Pełniliśmy straż nocną.
Każdy pilnował własnej
otchłani własnego grobu.
Nikt nie pytał o sens tego
stróżowania i wpatrywania się
w ciemność własnych swoich
myśli. Sens był w czuwaniu.
Pilnowaliśmy tego co
wewnątrz i tego co na
zewnątrz.
Mysz by się nie prześliznęła
(...)
Ale On nie widział tego
naszego
grobu. Patrzył z miłością:
*Weselcie się już którzy
pełnicie
straż nocną porzućcie
wasze zajęcia.*

czego nie zdajemy
sobie sprawy.
Dlatego trzeba
czuwać i szukać
czegoś mocniejszego
niż piasek. Poeta z
Orłowa wie, co pisze
– bo mieszka na
wydmach.

Sławomir Matusz